

Kerkrnieuws

43 ste jaargang nr. 1957

vrijdag 29 augustus 1986

5 WEF in Singapore bijeen: Nog geen gelijkgestemde visie op bevrijdingstheologie

13 Graham: Revolutie op terrein van communicatie geschenk van God

19 Arabische jeugd zingt "het hoogste lied" op jubileumzondag GZB

22/23 Twee promoties aan hogescholen te Kampen

Promotie dr. K. Spronk te Kampen

Het zalig leven na de dood in het oude Israël en het oude nabije Oosten

Wat betreft de mogelijkheid van vreemde invloed op de ontwikkeling van het oud-Israëlitische en het joodse geloof in een zalig leven na de dood zijn in de loop der eeuwen vele verschillende voorstellen gedaan al naar gelang de bekendheid van de onderzoekers met bepaalde culturen in het oude nabije Oosten. De laatste tijd is men het er wel over eens dat er waarschijnlijk in de periode vóór de ballingschap met name Kanaänitische beïnvloeding heeft plaatsgehad en dat in de periode erna elementen uit de Perzische en ook de Griekse godsdienst zijn overgenomen.

Dit schrijft dr. K. Spronk in zijn proefschrift "Beatific afterlife in ancient Israël and in the ancient Near East", dat hij verdedigde aan de Theologische Academie van de Johannes Calvijn stichting (Theologische hogeschool – Oudestraat) te Kampen. Promotor was prof. dr. J.C. de Moor, terwijl prof. dr. E. Noort als coreferent optrad.

Over het algemeen geeft het Oude Testament een vrij negatief beeld van de wereld der doden. Doorgaans wordt aangenomen dat het geloof in een zalig leven na de dood een vrij late ontwikkeling is. In het oude Egypte kende men zeer uitgebreide en vaak ook tegenstrijdige voorstellingen van wat de mens te wachten staat na zijn dood. De hoop op een zalig leven met de goden betrof aanvankelijk slechts de koning maar werd langzamerhand gemeengoed.

Een negatieve opvatting van het leven na de dood overheerste in het oude Mesopotamië, terwijl de Perzen een geheel eigen opvatting hebben van het leven na de dood. Een belangrijk element uit de Perzische religie van vóór de hervorming door Zarathustra is de verering van heroën als helpers van de mensen. De Hethieten hadden een somber beeld van het verblijf in het dodenrijk en volgens de Griekse godsdienst was het Elysium de woonplaats der gelukzalige doden.

Nieuwe ontdekkingen

In de studie van dr. Spronk wordt veel aandacht besteed aan de voorstellingen van het leven na de dood in het oude Syrië en Palestina, omdat in dit gebied van Israël en zijn directe omgeving de laatste tijd veel belangrijke nieuwe ontdekkingen zijn gedaan.

Uit de oud-Israëlitische rouw- en begrafeningsgebruiken kan niet meer worden afgeleid dan dat men uitging van een voortbestaan na de dood. Vele oudtestamentische

teksten tonen aan, aldus dr. Spronk, dat men de doden een bovennatuurlijke kracht en wijsheid toedichtte. Elk beroep op de doden is echter verboden, aangezien dit werd opgevat als een bedreiging van het vertrouwen op de ene God.

Het kan worden aangetoond dat zowel de oud-Israëlitische traditie over de wegname van Henoch als die over de hemelvaart van Elia verwant zijn aan niet-Israëlitisch geloofsgoed.

Israëls geloof met betrekking tot het hiernamaals blijkt in grote mate bepaald door de worsteling met het geloof in Baäl. Het geloof dat God sterker is dan de dood is nooit betwijfeld. Het komt het duidelijkst tot uitdrukking in de bede om redding van een vroegtijdige dood. Ps. 103 laat zien dat deze hoop niet los staat van de verwachtingen met betrekking tot de hoop op Gods bijstand na de dood.

De oudste tekst waarin het geloof in de hulp van God na de dood expliciet ter sprake komt is de inscriptie uit de achtste eeuw vChr op het graf van een zekere Uriyahu, waarin deze de hoop uitspreekt dat God hem zal redden uit het dodenrijk. In het Oude Testament is deze gedachte pas later en ook veel terughoudender tot uitdrukking gebracht. Daarbij ligt de nadruk op de hoop op de continuïteit van de relatie met God. Uit Job 19 verzen 25-27 blijkt dat het hier om de uiterste consequentie van een volledig vertrouwen op God gaat. In de psalmen 73 en 49 nemen we een zekere consolidering van dit geloofsgoed waar.

Stellingen

Van de toegevoegde stellingen noemen wij:

2. Hoop op een zalig leven na de dood en verering van de doden hebben in het nabije Oosten nooit geleid tot een bagateliseren van de dood.

contra: O. Jager, De dood in zijn ware gedaante, Baarn, 1984, blz. 48-49.

5. De hoop op God zoals verwoord in Hos. 6:1-3 wordt in de volgende verzen verworpen, omdat de manier waarop hier over God wordt gesproken Hem tot een god als Baäl maakt.
8. Het boek Job is in de ons overgeleverde vorm zowel formeel als theologisch een eenheid.
11. De huidige nadruk binnen de geschiedeniswetenschap op het onderzoek van de lokale geschiedenis komt de bestudering van de kerkgeschiedenis ten goede voor zover men deze beschouwt als een theologisch vak, omdat het de identificatiemogelijkheden voor de huidige kerken vergroot.

Dr. Klaas Spronk werd 23 augustus 1957 te Zijderveld geboren. Hij studeerde aan de Theologische hogeschool te Kampen (Oudestraat) en werd op 2 februari 1986 te Monnickendam als predikant bevestigd.

12. De uitspraken van de synode van Sneek (1942) over de onsterfelijkheid van de ziel en van de synode van Assen (1957) over het film- en bioscoopvraagstuk, welke zijn opgenomen in de bijlagen van de kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland, dienen te worden herzien.
13. Of recombinant DNA-onderzoek leidt tot verbetering van de schepping kan slechts beoordeeld worden aan door de Schepper gegeven maatstaven.
14. De combinatie van Bijbelteksten door het gebruik van verschillende leesroosters naast elkaar is zelden verhelderend.
16. Berichten over contacten met doden en ervaringen van mensen op de rand van de dood kunnen niets bijdragen aan de christelijke hoop op een leven met God na de dood.

VDR

Plaats en functie van Urim en Tummim

Op het in de Engelse taal geschreven proefschrift "The Urim and Thummim" heeft drs. C. van Dam uit Burlington (Ont.) in Canada, aan de Theologische Hogeschool der Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (Broederweg) te Kampen de doctors-titel verworven. Dr. Van Dam is hoogleraar aan het Canadian Reformed Theological College te Hamilton als opvolger van prof. drs. H.M. Ohmann, die in Kampen zijn promotor was.

Het doel van de studie van dr. Van Dam was het verzamelen en onderzoeken van de gegevens omtrent de Urim en Tummim om via dit onderzoek te komen tot een beter begrip van deze openbaringsmiddelen en om hun plaats en functie te bepalen in Israël, alsmede in de geschiedenis van Gods zelfopenbaring aan zijn volk.

In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van de geschiedenis van de uitleg van de UT. In de zestiende eeuw betrachtten zowel protestantse als roomse geleerden grote voorzichtigheid. Er bestond geen consensus. Protestantse benadrukten dat de UT op Christus wezen. Later worden ernstige pogingen gedaan de UT in verband te brengen met de oude wereld waarvan Israël leefde.

Bij de behandeling van de desbetreffende oudtestamentische gegevens stelt dr. Van Dam dat goddelijke profetische openbaring een belangrijke rol speelde bij het ontvangen van openbaring door middel van de hogepriester met de UT.

Wat betreft het niet meer gebruikmaken van de UT na de tijd van David meent de promovendus dat de voornaamste reden

zou kunnen zijn geweest dat Jahwe zijn volk wilde ontnemen aan het gebruik van materiële openbaringsmiddelen, zoals de UT waren, om het te brengen tot een sterkere afhankelijkheid van het Woord van God, zoals geschreven of nog steeds gegeven door de profeten. Volgens dr. Van Dam zijn er geen gegevens in het oude Nabije Oosten te vinden die licht zouden kunnen werpen op de UT als zodanig.

Plaats UT in bredere context

In het vijfde en laatste hoofdstuk wordt bijzondere aandacht geschonken aan de plaats van de UT in de bredere context van Gods zelfopenbaring aan zijn volk, in het bijzonder zoals Hij gebruik gemaakt heeft van de ambten van hogepriester, regeerder of koning en profeet.

Beiden, de regeerder en de hogepriester hadden een belangrijk gemeenschappelijk, doel, namelijk Gods instrumenten te zijn met het oog op het geven van rust aan Israël. Het feit dat het ambt van koning afhankelijk was van dat van de hogepriester wijst op de komende vereniging van deze ambten in de beloofde Messias.

De overgang van het gebruik van een stofelijk orakelmiddel tot een Godsopenbaring van profeten zonder zulk een middel verliep in zekere zin geleidelijk.

Tenslotte zond Jahwe niet langer profeten en gaf Hij zo te kennen dat het goddelijk Woord dat reeds in Israëls bezit was voldoende was om antwoord te geven op alle belangrijke vragen betreffende het welzijn en het heil van het verbondsvolk tot de komst van de Messias, in wie ook het ambt van profeet zijn vervulling zou vinden. Christus is het hoogtepunt niet alleen van de oudtestamentische openbaring en de ambten die betrokken waren bij het geven van deze openbaring, maar ook van de openbaringsmiddelen in het Oude Testa-

Dr. Van Dam werd in 1946 in Zwijndrecht geboren, emigreerde in 1952 met zijn ouders naar Canada en studeerde aan de Waterloo Lutheran (nu Wilfrid Laurier) universiteit en aan het Westminster Theological Seminary in Philadelphia om vervolgens de studie af te ronden aan het Canadian Reformed Theological College te Hamilton. In 1971 werd hij predikant te Neerlandia. Daarna diende hij de gemeenten van de Canadian Reformed Churches in Brampton (1974) en in Surrey (1979), waarna hij in 1981 werd benoemd tot hoogleraar te Hamilton als opvolger van prof. Ohmann, die als hoogleraar naar de Theologische Hogeschool der Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt te Kampen vertrok.

ment, inclusief de Urim en de Tummim, aldus dr. Van Dam.

Stellingen

Dr. Van Dam heeft aan zijn proefschrift veertien stellingen toegevoegd. Wij vermelden er enkele:

1. Bij Urim en Tummim moeten wij niet denken aan een vorm van loten.
4. Robertus Bellarminus (1542-1621) noemt ten onrechte de Urim en de Tummim als een bewijs voor de onfeilbaarheid van de paus.

Robertus Bellarminus, *Disputationes de controversiis christianae fidei* (1581), III, iv. 38.

6. Het exclusief aanbevelen of voorschrijven van de Authorized King James Version (1611) voor gebruik in de publieke eredienst doet afbreuk aan de verstaanbaarheid van de bijbel.

10. Het is te betreuren dat de tweede uitgave van The New Testament van **The Revised Standard Version** (1971) het betreffende voornaamwoord "wich" in de verwijzing naar de Heilige Geest handhaaft.

Zie RSV John 8:39, Romans 5:5 8:11, 1 Corinthians 2:12, 6:19, Titus 3:6, 1 John 3:24.

12. De aanspraak "Broeders en zusters, jongens en meisjes" bij het begin van de preek kan een onschriftuurlijke scheiding in de gemeente impliceren.
13. Het is te betreuren dat er geen zendelingen werkzaam zijn onder de Joden namens de Gereformeerde Kerken in Nederland of een van de kerken in het buitenland waarmee zij gemeenschap oefenen.
14. De kennis van Latijn dient verplicht te blijven voor de toelating tot de theologische studie.

Prof. Ohmann overhandigt de bul aan dr. van Dam